

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN ŞEHİR KÜLTÜRÜ ÖZELLİKLERİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ VE BU KÜLTÜRÜN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRILMASI KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ

Meltem Yalın Uçar*

ÖZET

Bu araştırma, 21 ilköğretim öğretmenin kent kültürü özellikleri hakkındaki düşünceleri ve bu özelliklerin öğrencilere nasıl kazandırıldığına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile elde edilen sonuçlara göre, ilköğretim öğretmenleri evrensel nitelikler taşıyan kent kültürü özelliklerini sıralamış ve nasıl şehirli olabileceğinin tarifini yapmışlardır. Fakat ideal nitelik taşıyan bu özelliklerin öğrencilerinde gözlemlenemediklerini söylemişlerdir. Bunun nedeni olarak, eğitim programlarında kent kültürünü kazandırmaya yönelik az sayıda hedef ve davranışların olması ve bunların da olanak yetersizliği nedeni ile kazandırılmadığı belirtilmiştir. Bu problemin, kurumlar arası işbirliği dahilinde toplumun gerçek ihtiyaçlarının tespit edilmesi ile geliştirilecek olan eğitim programları ile giderilmesi gereği üzerinde durulmuştur.

Bu bağlamda, beklenen kent kültürü özellikleri ile gözlemlenen özellikler arasında uçurum olduğu ve bu durumun da toplumsal problemlere yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, formal eğitim süreçlerinde ivedilikle kentli olmayı sağlayacak hedef ve davranışların kazandırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kent, Kültür, Eğitim Programları

The Ideas of Primary School Teachers about the Properties of Urban Culture and Their Opinions on How to Make Students Acquire That Culture

ABSTRACT

This research has been conducted in order to determine the ideas of 21 primary school teachers about the properties of urban culture and their opinions on how to make the students be aware of these properties. According to the results obtained from the qualitative method, primary school teachers listed the features of urban culture which has universal quality and described how to be a city-dweller. However, they stated the fact that they observed that their students didn't have these features which has ideal quality. As a reason for that, they claimed that the curriculum had not got enough aims and objectives to make students gain urban culture asserting that there is a lack of opportunity to do

* Dr., Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı (myalin@hacettepe.edu.tr)

that. In the article, it is highlighted that the problem should be settled down by the help of the curriculum which should be developed by determining the needs of the society with the coordination and cooperation of the associations. In this sense, it is found out that there is a big gap between the expected features of urban culture and the observed ones, which causes problems in the society. Therefore, it is concluded that aims and objectives which help to be a city-dwellers should be urgently included in the process of formal education.

Key words: Urban, Culture, Curriculum

GİRİŞ

Kültür, insanlar tarafından paylaşılan ve gelecek kuşaklara aktarılan semboller sistemidir. Aynı zamanda kültür, insanın medeniyetleşme amacıyla gerçekleştirdiği başarılarının bir birikiminin olmasıyla, insan yaşantısı üzerinde de soyut bir etkisi bulunmaktadır. Bu etki sonucunda kültür, sadece kuşaklara aktarılma ile yetinmemekte, süreç içerisinde kendini geliştirebilmektedir.

Bir toplumun kültürü, o toplumun; bilgileri, inançları, sanatı, hukuku, morali, gelenekleri ve bireyin toplumdan edindiği tüm yetenek ve alışkanlıklarını kapsayan karmaşık bir bütünden oluşmaktadır. Bu karmaşık bütün, o toplumda yaşayan bireylerin karşılaştıkları problemler için denedikleri çözüm yollarından oluşmaktadır. Böylece her toplumun problemlerini çözüm tarz ve stratejileri zamanla olgunlaşarak o topluma mal olmakta ve bu da o toplumun kültürünü oluşturmaktadır.

Kültür kavramını kent ve kırsal kültürü olarak ayrılmasının temelinde ise; kırsalda ideal sosyal etkileşimin, yakın ve birebir iletişimin daha ağır basması, şehirde ise, zayıf sosyal bağların, açıklığın (herhangi bir şeyi saklama ihtiyacının duyulmaması) ve anonim yaşantıların yer alması yatmaktadır. Bu iki ayrı yaşam alanlarındaki ilişkilerin, birinci dereceden, ikinci dereceye olan değişimi sağlayan; soyut ve teorik düşünme, farklıklara toleranslı davranma ve yaratıcılığı kapsayan tüm bu süreçler, kentli yaşam anlayışından kaynaklanmıştır. Bu tür bir anlayış, bireylerin aktif artistik ve teknolojik açıdan yaratıcı olmalarını sağlamaktadır (Landry, 2000).

Şehrin başta gelen tanımı, bir mekanın paylaşımıdır ki bu da insanların birbirleri ile somut ilişkiler kurmasına yol açar. Jacobs (1961), basit bir şekilde, şehirlerdeki caddelerin bile insanların birbirleri ile temas kurmaları için elverişli bir mekan olabileceğini söylemektedir.

Modern şehir kültürlerinde, “objektif yaklaşım”, “subjektif yaklaşım”a göre daha baskındır ve bu da şehirdeki bireysel bağımsızlığa yol açmaktadır.

Aynı zamanda şehir yaşamı kendi halindedir, çünkü daha çok kişisel olmayan iletişim ve genellikle bıkkın davranışları doğurur (Simmel, 1950). Böylece, sosyal bağların zayıf olarak nitelendirildiği şehirlerde, yalnızlık duyguları baskındır. Bunun sonucunda bireyselliği ön plana çıkaran şehir kültürü çalışmalarının bir bölümünde, kişiliksizlik, bıkkınlık, bencillik ve yalnızlık kavramlarıyla karşılaşılmış ise de, gelişmiş şehirlerin insan üzerindeki pozitif etkileri de göz ardı edilmemektedir. Sosyal uzaklık ve içedönüklüğün yanı sıra, şehir kültürü, insanlara özgürlüklerinin çoğalmasını ve bireysel ifade çeşitliğinin artması sonucunda yaratıcılığı da beraberinde getirmektedir.

Lefebvre (2003) şehrin herhangi bir şeyi yaratmadığını, fakat yaratıcılığın merkezi konumunda olduğunu söylemektedir. Ayrıca “şehir, durum yaratır” diyerek şehir koşullarında birinden diğerine farklı şeylerin yer aldığını ve bu farklılıkların da tek tek var olmadığını söylemiştir. Çünkü, şehirler içerdikleri her bir farklılığa ilgisiz- duyarsızmış gibi görünse de bunları birleştirmek için açıkça bir çaba harcar ve gösterilen bu çaba ile birleştirilen her bir farklılığın sonucunda ortaya bir eser çıkar demiştir. Böylece şehirlerin bünyesinde barındırdığı bu çeşitlilik, bir ölçüde yaratıcılığın tetikleyicisi konumunda bulunmaktadır. Bu nedenle kent eğitimi ile toplumun baskın ve kabul edilmiş uygulamalarının öğrencilere kazandırılması gerekmektedir. Fakat günümüz kent öğrencilerinin çoğunda içselleştirilmiş başarısızlığın nedenleri, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları ve öğrenme biçimi ile eğitimcilerin öğretim biçimleri ve belirledikleri öğrenci ihtiyaçları arasındaki kopukluktan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle öğrenciler bir yan ürün olarak daha geniş bir çevrenin ihtiyaçları yüzünden öğrenmeye karşı direnç göstermektedirler. Ekolojik bir bakış açısından bakıldığında, bağlamsal farkındalık öğrenciler ve onlarla birlikte çalışanlar için önemli bir beceri olmaktadır. Okul ve okul danışmanlarının görevi, tüm öğrenciler için gelişimsel programlar uygulamaktır. Kent çevresinde, bu programlar baskın kültürel uygulamaların anlaşılmasını sağlamalı ve kişinin kendi kişisel geçmişi ve kültürü arasındaki bağlantının farkındalığını kolaylaştırmalıdır (Adelman, 2002). Kentli gibi davranma ya da kent kültürü kazandırma formal eğitimin sorunudur. Ülkenin yedi ayrı bölgesinde bulunan tüm şehirlerin yoğunlukla kırsaldan göç aldıkları göz önünde bulundurulduğunda, bu şehirlerde yaşayan yerli halkın ve buralara göç eden bireylerin kent- kırsal çatışması yaşamaları ve göç edenlerin kentli gibi davranma sorunları ile yüz yüze gelmeleri kaçınılmaz olacaktır. Kentte doğup, büyüyen bireylerin de şehirli gibi yaşama sorunları ile karşılaşabileceği de muhtemeldir. Şehirlerdeki heterojen toplumsal yapı, formal süreçteki kent kültürü kazandırma sorunlarını da beraberinde taşımaktadır. Holcomb-

McCoy (1998) okullarda, kent kültürü kazandırmayı zorlaştıran faktörleri; öğrenci çeşitliliği, kaynak yetersizliği, yoksulluk, aile sorunları, şiddet ve yüksek başarısızlık olarak sıralamıştır.

Yukarıda yer alan olası sorunlar göz ardı edilmeksizin, nitelikli olarak gerçekleştirilen ihtiyaç analizleri sonucunda geliştirilecek olan eğitim programları ile öğrencilerin gerçek öğrenme ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve bu paralelde uygulanacak olan öğrenme ve öğretme yaklaşımlarıyla toplumda gözlemlenen problemlerin giderilmesi gerekmektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada, ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin kent kültürü hakkındaki görüşlerini belirleyerek, formal eğitim sürecinde bu kültürü öğrencilerine nasıl kazandırdıkları saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesini sağlayan araştırma soruları:

1. Günümüzde kent kültürü sizce neleri kapsamalıdır?
 - Bu kültürün özellikleri sizce neler olmalıdır?
2. Gözlemlediğiniz bireylerin, kent kültürüne ilişkin davranış özellikleri hakkında neler düşünüyorsunuz?
3. Öğretim programlarının kent kültürü kazandırmaya yönelik hedef ve davranışları hakkında neler düşünüyorsunuz?
 - Bu hedef ve davranışları nasıl kazandırıyorunuz?

YÖNTEM

Araştırmada, ilköğretim öğretmenleri ile aynı ortamda bulunarak yüz yüze etkileşim yolu ile grup görüşmeleri yapılarak derinlemesine veri toplama sağlanan "nitel metot" kullanılmıştır. Araştırma sürecinde grup görüşmesi yapılmasının tercih nedeni, araştırma konusunun bireysel değil de toplumsal olmasından kaynaklanmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerini elde etmek amacı ile nitel araştırma sürecinde sıklıkla kullanılmakta olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yapılan öğretmen sayısının 21 olması nedeni ile bu görüşmeler farklı günlerde yedişerli gruplar halinde üç oturumda gerçekleşmiştir. Bu çalışmada elde edilen verilere, görüşme sırasında kullanılan sorular dikkate alınarak betimsel analiz uygulanmıştır. Bu analiz yöntemi ile, öğretmenlerin görüşlerini çarpıcı bir

şekilde aktarmak amacı ile doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir. Böylece, elde edilen bulguların düzenlenerek yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2000) yoluna gidilmiştir.

Örnekleme

Araştırmanın örneklemini, seçkisiz yöntem ile tayin edilen 21 ilköğretim öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler beş değişik ilköğretim okulunda görev yapmaktadırlar. 12 Sınıf Öğretmeni, iki Türkçe Öğretmeni, bir İngilizce Öğretmeni, iki Sosyal Bilgiler Öğretmeni, bir Fen ve Teknoloji Öğretmeni, bir Din ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni, bir Psikolojik Danışman ve bir Matematik Öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. 12 Sınıf Öğretmeni ve dokuz Branş Öğretmeni olmak üzere toplam 21 öğretmen ile grup görüşmeleri yapılmıştır. Öğretmenlerin dokuzu kadın, 12 tanesi de erkek olup, ikisi (25-30), 11 tanesi (31-46), yedi tanesi (47-52) ve bir tanesi de 55 yaşındadır. Mesleki deneyimleri ise, 3 ile 35 yıl arasında değişmektedir. Örneklem grubunun heterojen oluşturulmasındaki amaç, farklı cinsiyet ve bransa sahip öğretmenlerin deneyimlerinden yararlanarak daha geniş bir perspektifte araştırma konusuna ilişkin veri elde etmektir.

BULGULAR VE YORUM

Verilerin analiz edilmesinin sonucunda ortaya çıkan bulgular, dört başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar;

- Kent kültürü özellikleri
- Öğretmenlerin, bireylerde gözlemedikleri kent kültürü ile ilgili davranışlar
- Öğretim programlarının, kent kültürü kazandırmaya yönelik hedef ve davranışlar
- İlköğretim öğretmenlerinin, kent kültürünün kazandırılması ile ilgili önerileri, şeklinde sırası ile ele alınmıştır.

Kent Kültürü Özellikleri:

Görüşmede sorulan ilk soru, “kent kültürü” kavramından ilköğretim öğretmenlerinin neye işaret ettiklerini anlamaya yöneliktir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerin tamamı, bir kentin kent olarak nitelendirilebilmesi için o kentte öncelikle; bireylerin doğaya karşı bilinçli davranışlar sergilemeleri, alt yapının, insan ilişkilerinin ve sosyal etkileşimin olması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin öncelikleri arasında yer alan bu üç faktörün yanında, bir kentte olması gerekenler genellikle; sosyal dayanışma, sağlık hizmetleri, ulaşım hizmetleri, çağdaş eğitim-öğretim hiz-

metleri, bireysel gelişimi sağlayan olanaklar, çevre duyarlılığı, sosyal uzlaşma, planlılık, doğal çevreye uygun yapılaşma, nitelikli etkileşim, sağlıklı paylaşım, saygı-sevgi ve farklı kültürlerle entegrasyon, kendi kültürünü koruma gibi kavramlar yer almaktadır.

Bu durumda yukarıda sıralanan kavramları, azami ölçüde içeriğinde barındıran bir yerleşim alanına kent, bu yerde yaşayanları da kentli olarak nitelendirmek mümkün olmaktadır.

Bir öğretmenin sıraladığı özellikler doğrultusunda yaptığı kent tarifi aşağıda yer almıştır:

İnsan ve doğa dikkate alınarak yapılan planlamalar doğrultusunda, insanların her türlü gereksinimlerinin karşılandığı, kişiler arası iletişimin sevgi ve saygıya dayandığı, özgürlüklerin yaşandığı, toplumun çoğunluğunun katılımının sağlanarak kültürel, sportif, sanatsal ve sosyal platformların olduğu bir yer.

Birey ve doğa özdeşliğinin vurgulandığı bu görüşte, bireylerin kendilerini gerçekleştirebilme olanağının sağlandığı bir yaşam alanından söz edildiği görülmektedir.

Kentli bir bireyin aynı zamanda duyarlı olması gerektiğini de söyleyen bir diğer öğretmen ise; “ birey yaşadığı çevreye ve dünyaya duyarlı olmayı hedeflemelidir. Duyarlı bir birey, tarihine, diline, doğasına, insanına, hayvanlara ve eğitime sahip Atatürkçü, çevreci, hayvan sever ve eğitilmiş bir kültürün bireyleri olmalıdırlar” diyerek, maddi ve manevi farkındalığı yüksek olan şerhli birey özelliklerinden söz etmiştir.

“Kaybolmaya yüz tutan bireyler arası iletişim ve etkileşimlerinin yani insan ilişkilerinin üst düzeyde olduğu, doğa ile uyumlu yerleşim alanlarının olduğu bir yer kenttir” diyen başka bir öğretmen, bireyin kendisine ve çevresine yabancı olmadığı bir şehir ortamından söz etmiştir.

Kent kültürü özellikleri hakkında düşünceleri alınan öğretmenlerden beş tanesi, gelenek, maddi, manevi ve milli değerlerin korunması ile kentli olma özelliği taşınabileceği konusunda görüş birliği içinde oldukları görülmektedir. Bu konuda: “bireyleri kültürel açıdan geliştiren etkinliklerle, milli ve manevi değerleri kavramış, diğer insanların hak ve özgürlüklerine saygılı olmayı başaran birey, kent kültürü kazanmış demektir” diyen bir öğretmen, toplumun kültürel değerlerine sahip çıkması ve özgürlükçü düşüncesi ile şehirli olabileceğini söylemiştir.

Maddi ve manevi kültürel değerler üzerinde duran bir başka öğretmen, toplumun kendine özgü değerlerini koruması ile kentli olunabileceğini savunarak bu konudaki düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

O kent insanları, inançlarını, örf- adetlerini, edebiyatını, konuşma dilini, kılık- kıyafetini, mimarisini, müziğini, tarihi eserlerini, din ve devlet büyüklerini severek koruyor ve milli değerlerine sahip çıkabiliyorsa, burada kent kültürü özellikleri vardır diyebilirim.

Yukarıdaki alıntılardan da anlaşılacağı üzere, genellikle çevre bilinci olan, doğayı koruyabilen ve nitelikli sosyal iletişim gösteren bireylerin kentli olma özelliği taşıdıklarını söylemişlerdir. Ayrıca, bir yerleşim biriminin fiziksel anlamda kent olabilmesi için doğa ile uyumlu alt yapısının olması gereği üzerinde durulmuştur.

Öğretmenlerin, Bireylerde Gözlemledikleri Kent Kültürü İle İlgili Davranışlar:

Öğretmenlerden, birinci soru için alınan yanıtlarda, genellikle çağdaş yaşam koşullarını sağlayan özelliklerden söz edilmiştir. Bu sorunun arkasından sorulan ikinci soruya verilen yanıtlardan, ne yazık ki birinci soruya verilen yanıtların, aslında şehirli yaşama duyulan özlemi yansıttığı gerçeği gözlemlenmektedir. Şöyle ki, ilköğretim öğretmenlerine, formal ve İnformal süreçte gözlemledikleri bireylerin davranış özelliklerinin nasıl olduğu ile ilgili sonda soruya alınan yanıtlar, birinci yanıtlardaki şehir özellikleri ile taban tabana zıtlık göstermektedir.

Belirtilen görüşlerde, çağdaş yaşam ölçütlerini sağlayan kent kültürünün izine rastlamak olası görülmemektedir.

Görüşmenin bu aşamasında tüm öğretmenler sıklıkla; değerlere saygısızlık, yalnızlık, betonlaşma, çevre kirliliği, stres, kötü alışkanlıklar, iletişim problemleri, bencillik, yabancılaşma, yozlaşma, şiddet, karamsarlık, eğitimsizlik, köy- kent kültürü karmaşası, çarpık kentleşme, plansızlık, doğayı tahrip ve hastalıklar gibi olumsuz kavramları dile getirmişlerdir.

Görüşmeye katılan tüm öğretmenler, şehir kültürü ve bu kültüre ait bireylerin davranış özellikleri hakkındaki gözlemlerini tamamen olumsuz olarak dile getirmişlerdir.

...düzensiz ve plansız olarak gelişen kentler, kendi sorunları ile boğuşurken, bir de kırsaldan gelen göçle; planlama, alt yapı sorunları gibi problemler daha çok artmaktadır. Sonuçta, kişiler arası ilişkilerde kopukluk, kendi sorunları, ruhsal problemler, çatışma ve güvensizlik or-

taya çıkmaktadır. Yardımlaşma, sevgi, saygı yerini başka ölçütlere bırakmıştır.

Yukarıda kültür yozlaşmasında ve kentin alt yapı, yerleşim olanakları gibi fiziksel özelliklerinde önemli bir etken olan göç olgusunu dile getiren bir öğretmenin düşüncelerini diğer öğretmenler şu şekilde tamamlamıştır: "...farklı ölçütlere yerini bırakan değerler çoğaldı..."; "...akşam yatıp sabah kalktığımda zengin olayım hayali, emek harcamadan köşe döneyim, sınav geçeyim" vb. düşüncelerin yer aldığını söylemişlerdir.

"İnsanların birbirlerine karşı saygılarının olmadığı, yeşil alanların kalmadığı, sağlık sorunlarının yoğun olarak yaşandığı" bir kent manzarası betimleyen bir diğer öğretmenin gözlemlerinin, bir önceki öğretmenden farklı olmadığı görülmektedir.

"Kapalı mekanlardan ve iç içe yaşamaktan sıkılan insanların çoğaldığı ve psikolojik sorunların yoğunlaştığı bir ortam" olarak nitelendirilen şehirlerin altyapı problemlerinin ve plansızlığın, bireyler üzerinde doğurduğu olumsuz etkileri ve bunun da toplam olarak sosyal yaşamı nasıl etkilediği üzerinde durulmuştur.

"Kentler, manevi açıdan yozlaşan, kendi çıkarları için her şeyi yapabilen bencil insanların çoğalmasına neden olan yerlerdir" şeklinde kenti tanımlayan bir öğretmenin sözlerini, diğer bir öğretmen şu şekilde sürdürerek: "çatışma ve şiddetin arttığı, içtenlik, güven ve iyi iletişimin, saygınlığın, özverinin, sevecenliğin yok olduğu bir ortamı izliyorum" demektedir. Bu konudaki olumsuz gözlemlere eklemeler yapan diğer öğretmenlerden biri: "...şehirli insanlar, özellikle gençler, akşam yatayım, sabah kalktığımda zengin uyanayım düşüncesi ile yaşantılarından memnun değilim, huzursuzlar" şeklindeki yorumuna, bir diğer öğretmen: "...çevre kirliliğinin, madde bağımlılığının, asosyal hayatın doludizgin gittiği bir kent yaşantısı gözlemlemekteyim" diyerek kentliye ve kent yaşamına ilişkin umutların tükendiğini gösteren görüşler sıklıkla yer almıştır.

Yapılan görüşmelerde, tüm öğretmenlerin ağız birliği yapmışçasına kent kültürüne ilişkin gözlemlerini tamamen olumsuz dile getirmiş olmaları ciddi bir kaygı içinde olduklarını göstermektedir. Benzer kaygıları dile getiren bir öğretmen:

...gecekondulaşma ile birlikte varoşların artması kent kültürünü alt üst etmiştir. Kültür yozlaşmakta, insani değerler hiçe sayılmaktadır. Kent ve köy kültürü iç içe girerek özgünlüklerini kaybetmektedirler, bu hem köy hem de kent için birer kayıptır.

Tüm anlatılardan, kent kültürü yerine, köy-kent kültürüne ilişkin izlerin görüldüğü anlaşılmaktadır. Yine alt yapıdan kentleşmeye, bireysel sorumluluktan yaşam tarzına ve sosyal etkinliğe kadar kent kültürünün oturmadığını görmekteyiz.

Öğretim Programlarının Kent Kültürü Kazandırmaya Yönelik Hedef ve Davranışları:

Görüşme sırasında, öğretmenlere sorulan bir diğer soru; gözlemlenen bunca olumsuzluk ve problemlerin eğitim programları ile giderilip giderilmeceği hatta hedef ve davranışların, bu tür problemler henüz doğmadan engelleyici bir rol oynayıp oynamayacağına ilişkin olanıydı. Fakat, bu soruyu yöneltebilmek için öncelikle: “öğretim programlarının kent kültürü kazandırmaya yönelik hedef-davranışları hakkında neler düşünüyorsunuz? Ve bu hedefleri nasıl kazandırıyorunuz?” sorusunun yöneltmesi gereği düşünülerek öğretmenlerin bu konudaki görüşleri elde edilmiştir.

Bu soruyu, “öğretim programlarında kent kültürünü kazandırmaya yönelik az sayıda hedef ve davranışlar var fakat yetersizdir ve işlevsel değildir” şeklinde yanıtlayanların sayısı 16, “kent kültürü kazandıran hedef-davranışlar yoktur” diyenler iki ve “bu hedefler vardır ve süreçte bunları öğrencilerimize kazandırıyoruz” diyen öğretmenlerin sayısı ise üç kişidir.

Bu konudaki görüşlerini dile getiren bir öğretmen, “Bu hedef ve davranışları içeren programların olması yeterli değildir. Araç-gereç daha önemlisi fiziki ve teknik donanım açısından destek alabilirsek sonuç alınabilir” derken, diğer öğretmen, “evet bu hedefler var ama, kazandırdığımız davranışlar ne yazık ki günlük yaşama aktarılmıyor. Toplumda bir çeşit yıkılamayan alışkanlıklar var” demektedir. İlk görüş, bu sorumluluğu okulun fiziki donanımı ve araç gereç desteğine bağlarken, ikinci görüş de, toplumsal alışkanlıkların bu konuda göstermiş olduğu direnci neden göstermiştir.

Eğitim programlarında, kent kültürü ile ilgili hedef ve davranışların yetersizliği ve gerçekleştirilememe nedenleri konusundaki gerekçeler, farklı öğretmenler tarafından şu şekilde dile getirilmiştir; “Bu hedefleri gerçekleştirecek olanakların bulunmaması”, “teknolojinin hızla ilerlemesi ile gençlerin üzerinde olumsuz etkiler bırakması”, “teorik bilgilerle hedeflere ulaşmak zor” ve “ezberci programla bu iş gerçekleştirilemez” diyen öğretmenlerin, bu konuda olumlu deneyim ve gözlemlerinin olmadığı açıkça anlaşılmaktadır.

Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi derslerinde bu davranışlar yer alıyor ama yetersizdir. Çünkü yarışmacı eğitim anlayışı ile söz konusu olan hedeflere ulaşmak mümkün değildir.

Kentli olmayı sağlayan davranışların az sayıda ve uygulanabilir nitelikte olmadığına ilişkin yukarıdaki görüşünü dile getiren öğretmenin aksine, diğer üç öğretmen bu konuda olumlu görüşler belirtmişlerdir. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler gibi derslerde kent kültürü ile ilgili davranışları, öğrencilerime etkinlikler ve projeler yoluyla kazandırıyorum”, “sadece öğrencilerimizi değil velilerimizi de hedef almaktayız, yaşadığı çevrenin sorunlarını anlamaya ve bunlara çözüm getirmeye yönelik etkinlikler yapmaktayım”, “öğrencilerime, doğal çevreyi korumanın önemi, trafik kurallarına uyma ve uymayanları uyarma gibi davranışları gerçekleştirmekteyim” diyen öğretmenlerin, sözü edilen davranışların eğitim programlarında az sayıda yer almasına rağmen kendi bireysel çabaları ile kentli olmayı sağlayan davranışları öğrencilerine ve yakın çevrelerine kazandırdıklarını söylemişlerdir.

Kent Kültürünün Kazandırılması İle İlgili Öneriler

“Kent kültürü kazandırmaya yönelik olarak yapılabilecek çalışmalar sizce neler olmalıdır?” sorusuna ek olarak (sonda), “kente ve kentli yaşama ilişkin olarak gözlemlediğiniz böylesine olumsuz davranışları önlemek ya da gidermek için neler yapılmalıdır?”. Araştırmacı tarafından sorulan bu soruya bir öğretmen:

Eğitim programlarında ilgili hedef ve davranışlar geliştirilerek uygulanabilir bir formata dönüştürülmelidir. Ülkedeki tüm alanlarda sorunlar tespit edilmeli ve çözüm yolları üretilmelidir. Mükemmel planlar yapılmalı ve hiç vakit kaybetmeden belirlenen hedeflere yürümelidir. Bunları politikacılardan beklememek gerekir çünkü bu işler uzmanlık işidir. Bu bilim işidir. Politikacılar sadece finansman ve eşgüdüm sağlamalıdır. Gerisi uzmanların ve bilimin işidir.

Toplumsal düzenin sağlanması ve dile getirilen tüm problemlerin giderilebilmesi için öncelikle bilimsel bir yaklaşım içerisinde olunması gereği üzerinde duran ve yukarıda görüşleri yer alan öğretmen aynı zamanda kurumlar arası eşgüdümün önemini de vurgulamıştır.

Kırsal yörelerden göç eden toplulukların, şehir ve şehrin kültürü üzerindeki etkilerine değinen bir diğer öğretmen ise bu konudaki görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

Kent yaşamına uyum sağlamak ve kent kültürünü aşlamak için öncelikle kırsal yaşamdan gelen aileleri eğitmek gerekmektedir. Bunun için de eğitim programları, seminerler, hizmet içi eğitim kursları düzenlenerek insanlar bilinçlendirilmelidir...

Kent kültürünün kazandırılmasının önemli koşullarından birinin de gönüllü olunmasına bağlayan bir öğretmen; ” Bu davranışların kazandırılması için bireyin, toplumun ve örgütlerin istekli olması gereklidir” demektedir.

Kentli gibi davranmayı sağlayan davranışların kazandırılması sürecinde toplumsal duyarlılık için hareketlilik öneren bir öğretmen; “toplumun tamamının bu konulara duyarlı hale getirilmesi için çeşitli kampanyalar düzenlenmelidir” demiştir. Tüm anlatılardan, kent kültürü kazandırmada eğitim programlarının tek başına yeterli olamayacağı anlaşılmaktadır. Bunun için kurumların ve toplumu oluşturan ve yaptırım gücü olan bireylerin bu konuda duyarlılık göstererek işbirliği içinde olmaları ve bilimsel çözüm yolları üretmeleri gerekmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Görüşmeye katılan öğretmenlerin tamamı, bir kentin alt yapısından, fiziksel özellik ve olanaklarından, kentin doğal çevre ile olan uyumundan, bireylerin kentli davranış özellikleri ile iletişim süreçlerine kadar evrensel nitelik taşıyan ideal kent ve kentli özelliklerini listelemişlerdir. Fakat bu özellikleri kentlerde ve öğrencilerinde gözlemleyemediklerini belirtmişlerdir. En önemlisi, kentte yaşamlarını sürdüren öğretmenlerin, yine kentte yaşayan öğrencilerine, kentli gibi yaşamayı gerektirecek davranışların, eğitim programlarında olmadığı için, kazandıramadıkları yönünde belirttikleri görüşleri olmuştur. Kent kültürü kazandırmak için, profesyonel ve bilimsel bir yaklaşım ile geliştirilecek olan eğitim programları ile kent ve kentli bilinci kazandırılması üzerinde durularak, bu konuda toplumsal duyarlılık kazandırmak için toplumun tüm kurumlarının işbirliği içerisinde işe koşmaları gereği üzerine vurgu yapılmıştır.

Lefebvre'nin de söylediği gibi (2003) kent nüfusunu oluşturan bireylerin çeşitliliği, yeniliklerin ve eserlerin yaratılması için bir fırsat konumu oluşturmaktadır. Bu potansiyelin harcanmasına göz yumulmamalıdır. Şehir kültürü, uygarlaşmayı sağladığı gibi bilim, teknoloji ve yaratıcılığı da kapsamaktadır. Kültür, temelde kentin ürünüdür. Bu nedenle büyük kültürler şehir kaynaklıdır (Park, 1984). Bireylerin yaratıcılıklarının ortaya çıkması için uygun ortamlar barındıran kentlerin merkezi ve yerel yönetimleri eğitim kurumları ile işbirliği içerisinde, nitelikli olarak geliştirilen eğitim programlarıyla yakın çevrelerindeki bireylerin kentli olmalarını sağlayacak davranışları kazandırarak kentli olmalarını sağlamalıdır. Böylece bireylerde oluşturulacak olan aidiyet duygusu ile bireylerin kendilerini gerçekleştirme süreçlerine de yol açılmalıdır. Çünkü İdeal bir şehir, bireysel ve benzersiz bir rol oynayarak bireyle-

rin benliklerini bulabildikleri bir yer olmalıdır (Weber, 1956). Okullarda, kenti tanıtan, kent özelliklerine ilişkin farkındalık kazandıran, kentli olmayı sağlayan hedef ve davranışları içeren eğitim programlarının olmasının yanında, kentli birey özellikleri Hayat Bilgisi dersi gibi bağımsız bir ders olarak formal eğitim sürecinde yer almalıdır. Ayrıca, okullarda öğrencilere rehberlik edecek danışmanlar olmalıdır. Gren ve Keys (2001) öğrencilere kent kültürü kazandırmak için geliştirilmesi muhtemel eğitim programlarında yol gösterici olması amacıyla yedi ilkedeki söz etmiştir. Bu ilkeler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- a) Bireyin kendi ve bulunduğu ortam hakkında farkındalığı geliştirilmiştir
- b) Problem çözmede ekolojik bir çerçeveden yararlanılmalıdır
- c) Dolaylı olarak hizmet modellerinden yararlanılması gerekmektedir
- d) Program hedeflerini gerçekleştirmek için işbirliği gereklidir
- e) Yerel iyileştirme stratejileri ile okul danışmanlığı hedefleri paralel olmalıdır
- f) Kanıta dayalı en iyi uygulamalar kullanılmalıdır
- g) Sonuca dayalı değerlendirme stratejileri kullanılmalıdır.

KAYNAKLAR

- ADELMAN, H. (2002). School counselors and school reform: New directions. Professional School Counseling.
- GREEN, A., VE KEYS, S. G. (2001). Expanding the developmental school counseling paradigm: Meeting the needs of the 21st century student.
- HOLCOMB-MCCOY, C. C. (1998). School counselor preparation in urban settings. ERIC Clearinghouse on Urban Education.
- JACOBS, J. (1961). The death and life of great American cities. New York.
- PARK, R. (1984). The city: Suggestions for the investigation of human behavior in theurban environment. TheUniversity of Chicago Press.
- LANDRY, C. (2000). The creative city: A toolkit for urban innovators. London: Earthscan Publications, Ltd.
- LEFEBVRE, H. (2003). The urban revolution, R. Bononno. Minneapolis: TheUniversity of Minnesota Press.

-
- SİMMELE, G. (1950). The metropolis and mental life. In The New York: Free Press.
http://condor.depaul.edu/~dweinste/intro/simmel_M&ML.htm
- WEBBER, M. (1956). The nature of the city. Classic essays on the culture of cities. New York: Meredith Corporation.
- YILDIRIM, A; ŞİMŞEK, H. (2000). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.